

Bøg

Bøg (*Fagus sylvatica*)

Højde	30-35 meter
Form	Enstammet træ m. bred hvælvet krone
Blomstringstid	Begyndelsen af maj
Frugttype	Kapsel med nødder (bog)
Modningstid	September - oktober
Lys	Skyggetålende som ung, derefter lyskrævende
Jord	Middelgod
Fugt	Tør til middel
Vind	Meget hårdfør
Vårfrost	Hårdfør
Saltsprøjt	Tåler nogen salt

Udbredelse

Bøgen findes over det meste af det kontinentale Centraleuropa samt det sydlige Skandinavien, som udgør den klimatiske nordgrænse. Mod øst findes bøgen i Polen og Kapaterne. Bøgen indvandrede til Danmark for ca. 3500 år siden. Bøgens naturlige udbredelsesområde i Danmark menes at dække hele landet, men den har periodevis været forsvundet fra Nord-Vestjylland og Bornholm på grund af hård overudnyttelse.

Beskrivelse

På god jord kan bøgen blive et rankt, højt træ på 30-35 meter. På dårlig jord og vindudsatte steder kan den gro lavt og kroget (»trolde-skov«). Vækstformen er desuden betinget af arvelige egenskaber. Barken er grå og glat. Grenene er kraftige; kvistene udbreder sig horisontalt. Bladknopperne er lange og slanke. Bladene er 6-8 cm lange, ovale og med hel rand. Unge blade er blødt silkehårede, ældre blade mørkegrønne og glatte. Bøgen begynder sjældent at blomstre før efter 40-50 år. Han- og hunblomster bæres adskilte på samme træ (sambo). De to typer blomsterstande er kugleformede og kan minde lidt om hinanden; hos hanblomsterne udgøres det meste af blomsterstanden af støvdragerer; hos hunblomsterne af fine trevler som senere ses på frugten. Den egentlige frugt er en trekantet nød (bog) som bæres i en kapselagtig, pigget, veddet, lukket frugtstand, som åbner sig ved modenhed. Frøene modnes i oktober-november.

Voksested

Bøgen vokser på en lang række jordtyper, fra kalkklinger på Møn til sandjorde på vestjyske bakkeøer. Den kan ikke overleve på direkte eksponerede vestvendte kyster i Danmark, men gror langs mindre eksponerede indlandskyster

og indlandsklitter. Fritstående bøge kan udvikle en vældig, hvælvet krone. Bøgen udvikler sig bedst på god jord, der ikke er vandlidende. I Danmark er arten almindeligst i den sydlige og østlige del af landet.

Anvendelse i landskabsplantninger

Bøgen kan anvendes stort set over hele landet med undtagelse af vestvendte kyster i Jylland. Arten er som voksen meget hårdfør. Den anvendes kun i mindre omfang i læplantninger – måske fordi den kræver en del renholdelse. Til gengæld anvendes der rigtig meget bøg til hækplanter, og den tåler fint beskæring. Bøgen giver megen skygge og udkonkurrerer let lyskrævende arter. Frugterne er en yndet fødekilde for både fugle og dyr. Blandt fuglene ædes bøg hovedsagelig af finker (bog- og kvækerfinker), skovduer og skovskader. Bog var tidligere en vigtig fødekilde for både vild- og tamsvin. Unge bøge beholder løvet om vinteren, hvilket giver gode skjulesteder til fugle og dyr.

Anden anvendelse

Bøgeved har en bred anvendelse både som brugstræ og brænde.

Valg af plantemateriale

Skov- og Naturstyrelsen anbefaler, at der til landskabsplantninger bruges planter af en afstamning, der sikrer, at de er robuste og på lang sigt kan tilpasse sig eventuelle klimaændringer. Derfor foretrækkes genetisk brede danske frøkilder.

På hjemmesiden www.plantevalg.dk kan der hentes oplysninger om valg af frøkilde.

Anbefalinger

Det skal nævnes, at der findes adskillige vigtige forekomster af naturligt forekommende bøg i Vest- og Nordjylland som kan have lokal interesse, men som ikke er i kommerciel handel. F.eks. Slotved, Dronninglund, Salling, Hønning, Draved, Silkeborg området, Volstrup, Kvistrup, Løvenholm, Mors, Rold skov og Odden skov for at nævne nogle få.

Kilder

Anonym (1994). Træer og buske til skovbryn, læhegn og vildtplantninger. Skov-info nr.13. Tekst og redaktion: Skov- og Naturstyrelsen, Fællesudvalget for læplantning og Frøkildeudvalget.

Larsen, J. B. (red) (1997). Træarts og proveniensvalget i et bæredygtigt skovbrug. Dansk Skovbrugs Tidsskrift 82, side 69-81.

Møller, P. F. og H. Staun (2001). Danmarks træer og buske. Politikens forlag.

Ødum, S. (1969). De vildtvoksende træer og buske. Danmarks Natur bind 6: Skoven, side 143-199.

Fortegnelse over frøkilder, se www.frøkilder.dk

Tekst og redigering: Lars Schmidt, Lars N. Hansen, Jan S. Jensen, Ditte C. Ollrik

Layout: Jette A. Larsen

Foto: Jan S. Jensen

Udgivet: November 2007

Opdateret: Januar 2009

Skov- og Naturstyrelsen

SKOV & LANDSKAB